

Complexnummer: 529523

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Israëlitische Begraafplaats

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

526405, 529524

Woonplaats

Overveen

Gemeente

Bloemendaal

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdobject

Overveen

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

In de duinen buiten Overveen gelegen Israëlitische BEGRAAFPLAATS met grafmonumenten (1) en omringende MUUR MET TOEGANGSPOORT (2). De Joodse begraafplaats werd aangelegd in 1797 door de "Neie Kille" van Amsterdam. Deze Neie Kille, wat staat voor nieuwe gemeente, scheidde zich in dat jaar af van de Hoogduitse Amsterdams Joodse Gemeente. De oprichters van de Neie Kille werden sterk beïnvloed door de Franse revolutie en voor hen stond dan ook niet de godsdienst, maar het staatsburgerschap voorop. In 1808 werd de scheiding tussen de gemeenten weer opgeheven door toedoen van koning Lodewijk Napoleon. Van 1797 tot 1808 zijn hier precies 100 overledenen ter aarde besteld. Na 1808 hebben 119 begravingen plaatsgevonden; zes daarvan na de Tweede Wereldoorlog.

Ongeveer in het midden van de begraafplaats, niet ver achter het toegangshek, staat een eenvoudig metaheerhuisje onder een zadeldak. Het huisje staat op een rechthoekige plattegrond en is geheel gepleisterd. Begin jaren '90 van de 20ste eeuw is het huisje constructief hersteld waarbij waarschijnlijk de originele kap verloren is gegaan.

Het ijzeren hek (1982), het metaheerhuisje en de gietijzeren pomp (2000) zijn wegens hun geringe ouderdom en monumentale waarde uit oogpunt van monumentenzorg van onvoldoende belang om voor bescherming in aanmerking te komen.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De Israëlitische BEGRAAFPLAATS (1797) met grafmonumenten en omringende MUUR MET TOEGANGSPOORT (1903) is van algemeen cultuurhistorisch, genealogisch en funerairhistorisch belang:

- wegens de ouderdom en de gebruiksgeschiedenis;
- wegens het materiaalgebruik en de toegepaste symboliek;
- als bijzonder en uniek voorbeeld van een emancipatorische beweging onder de Nederlandse joden aan het einde van de 18de eeuw;
- wegens de aanwezigheid van een groot aantal grafmonumenten met funerair-historische en landelijke genealogische waarde voor de geschiedenis van het Nederlandse jodendom in het algemeen en die van de Joodse gemeente van Amsterdam in het bijzonder;
- wegens de redelijke tot ruime mate van gaafheid van de verschillende onderdelen;
- wegens de uniciteit op landelijk niveau.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526405

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 september 2005
Kadaster deel/nr	82815/142

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Overveen	Bloemendaal	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Overveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bloemendaal	E			931
Bloemendaal	E			932

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 1: Begraafplaats.

Israëlitische BEGRAAFPLAATS met 124 grafmonumenten, aangelegd voor de Neie Kille te Overveen, gesticht in 1797. De begraafplaats is aangelegd op een rechthoekig perceel, destijds geheel vrij van begroeiing. Van een ontwerp voor de aanleg is verder geen sprake. Inmiddels is de begraafplaats geheel begroeid met loof- en naaldbomen, voornamelijk opschot uit de omliggende omgeving. De ecologisch gegroeide situatie (begroeiing met loof- en naaldbomen) wordt als belangrijk ervaren, vanwege het beeld dat de begraafplaats oproept. Op de begraafplaats komen nog 124 grafmonumenten voor, waaronder één tombe voor de rabbijn van de nieuwe gemeente, Izak Graanboom. De overige grafmonumenten zijn voornamelijk stèles, alle geplaatst op regels die min of meer noord-west/zuid-oost georiënteerd zijn. In een aantal gevallen liggen de graven kop-voet, in andere gevallen kop-kop. Het merendeel van de oudere grafmonumenten is buitengewoon mooi uitgevoerd en zeer goed bewaard. Opvallend daarbij is de dikwijls uitgebreide Hebreeuwse en - in een aantal gevallen - Nederlandse tekst, hetgeen is terug te voeren naar de eerste periode onder de Neie Kille en de emancipatie-beweging die daarmee gepaard ging. De meeste grafmonumenten hebben een verheven tekst, hetgeen de zerken kostbaar maakte. Vooral de oudere grafmonumenten zijn opvallend rijk gedecoreerd. Bijzonder is ook de zerk van de kinderen Wertheim, vanwege de aanwezigheid van een Hebreeuws gedichtje.

Ook is er een fraaie Parnosemregel, de rij waarop de initiatiefnemers van 1797 liggen begraven, met daarachter een aparte regel voor hun echtgenotes. Op deze regel onder meer de graven van bekende Nederlanders zoals de juristen Asser, de vooraanstaande bankier en filantroop A.C. Wertheim (1832-1897) en mr. Dr. Lodewijk E. Visser (1871-1942), tot 1940 President van de Hoge Raad en voorman in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorkomende grafmonumenten zijn voornamelijk gehouwen uit hardsteen met een ruwe bewerking aan de achterzijde.

Waardering

De Joodse BEGRAAFPLAATS (1797) is van algemeen cultuurhistorisch, genealogisch en funerairhistorisch belang:

- wegens de ouderdom en de gebruiksgeschiedenis;
- wegens het materiaalgebruik en de toegepaste symboliek;
- als bijzondere en uniek voorbeeld van een emancipatorische beweging onder de Nederlandse joden aan het eind van de 18de eeuw;
- wegens de hoge funerair-historische en landelijke genealogische waarde voor de geschiedenis van het Nederlandse jodendom in het algemeen en die van de Joodse gemeente van Amsterdam in het bijzonder;
- wegens de redelijke tot ruime mate van gaafheid van de verschillende onderdelen;
- wegens de uniciteit op landelijk niveau.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 529524

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 september 2005
Kadaster deel/nr	82834/56

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Overveen	Bloemendaal	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Overveen	v/h Tetterodeweg BY 13

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bloemendaal	E			931
Bloemendaal	E			932

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 2: Muur met toegangspoort.

Rond de Israëlitische begraafplaats een manshoge bakstenen MUUR (1805) MET TOEGANGSPOORT. De in 1903 tot drie meter hoogte opgetrokken poort bevindt zich aan de voorzijde. In de meest zuidelijke hoek is in de jaren dertig van de 20ste eeuw een deel van de muur vernieuwd in verband met de verkoop van een belendend perceel aan de gemeente Bloemendaal. De toegangspoort is voorzien van een smeedijzeren hek, bestaande uit twee openslaande delen. Dit hek werd in 1982 aangebracht ter vervanging van gesloten houten deuren en is vanuit het oogpunt van monumentenzorg van ondergeschikt belang. Aan de linkerkant van het hek bevindt zich in de muur een blindnis, aan de andere kant een kleine houten toegangsdeur. De gehele muur is voorzien van een ezelsrug en verbrede plint. Met name in de zuidmuur zijn hardstenen aanzetstenen en een sluitsteen aangebracht, voornamelijk om de krachten van de gemetselde boog boven de toegang op te vangen. Op één van deze blokken is een Hebreeuwse tekst uitgehakt. De overige muurdelen zijn waarschijnlijk in 1903 gepleisterd. Vermoedelijk na de oorlog is op de muur een extra metalen afrastering geplaatst. De ijzeren staken voor deze afrastering zijn daartoe in de muur gemetseld.

Waardering

De omringende MUUR MET TOEGANGSPOORT is van algemeen cultuurhistorisch, genealogisch en funerairhistorisch belang:

- wegens de ouderdom en de gebruiksgeschiedenis;
- wegens het materiaalgebruik en de toegepaste symboliek;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de redelijke tot ruime mate van gaafheid van de verschillende onderdelen;
- wegens de uniciteit op landelijk niveau.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Poortgebouw